

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs Primvs. Vtrum imago in diuinis dicatur personaliter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

ARTICVLVS PRIMVS.

Expositio Textus.

Verum imago in diuinis dicatur personaliter.

AD Primum sic proceditur. Videtur, quod imago non dicatur personaliter in diuinis. Dicit enim Augustinus in libro de fide ad Petrum. Vna est sanctæ trinitatis diuinitas, & imago, ad quam factus est homo. Igitur imago dicitur essentialiter, & non personaliter.

2 Præterea. Hilarius dicit in libro de Synodo. quod imago est eius rei, ad quam imaginatur; species indifferens. Sed species, siue forma, in diuinis dicitur essentialiter: ergo & imago.

3 Præterea. Imago ab imitando dicitur in quo importatur prius, & posterius. Sed in diuinis personis nihil est prius, & posterius. Ergo imago non potest esse nomen personale in diuinis.

Sed contra est, quod dicit Augustinus. Quid est absurdius quam imaginem ad se dici? Ergo imago in diuinis relatione dicitur, & sic est nomen personale.

Respondeo. Dicendum, quod de ratione imaginis est similitudo. Non tamen quæcumque similitudo sufficit ad rationem imaginis, sed similitudo que est in specie rei, vel saltem in aliquo signo speciei. Signum autem speciei in rebus corporeis maxime videtur esse figura. Videmus enim quod diuersorum animalium secundum speciem sunt diuersæ figure, non autem diuersi colores. Vnde si depingatur color alicuius rei in pariete, non dicitur esse imago, nisi depingatur figura. Sed neque ipsa similitudo speciei sufficit vel figuræ, sed requiritur ad rationem imaginis origo, quia ut Augustinus dicit in libro 83. questionum, unum ouem non est imago alterius, quia non est de illo expressum. c. Ad hoc ergo quod

verè aliquid sit imago, requiritur quod ex alio procedat simile ei in specie, vel saltem in signo speciei. Ea verò quæ processionem siue originem important in diuinis, sunt personalia. Vnde hoc nomen, imago, est nomen personale.

Ad Primum ergo dicendum, quod imago proprie dicitur quod procedit ad similitudinem alterius. Illud autem, ad cuius similitudinem aliquid procedit, proprie dicitur exemplar, improprie verò imago. Sic tamen Augustinus, utitur nomine imaginis, cum dicit, diuinitatem sanctæ Trinitatis esse imaginem, ad quam factus est homo.

Ad Secundum dicendum, quod species (prout ponitur ab Hilario. * in diffinitione imaginis) importat formam deductam in aliquo ab alio. Hoc enim modo, imago dicitur esse species alicuius, sicuti id quod assimilatur alicui, dicitur forma eius, in quantum habet formam illi similem.

Ad Tertium dicendum, quod imitatio in diuinis personis non significat posteritatem, sed solam assimilationem.

Forma Textus.

CONC. est: Hoc nomen Imago est nomen personale. Probatur. Ad hoc ut verè aliquid sit imago, requiritur ut ex alio procedat simile ei in specie, vel saltem in signo speciei; at ea quæ processionem siue originem important in diuinis, sunt personalia; igitur hoc nomen imago est nomen personale. Maior probatur explicando tres conditiones imaginis in ea positas; ex quibus secunda relinquitur ut nota, tertia declaratur in animalibus & figuris. Prima denique probatur autoritate Augustini, sulta exemplo vnus cui quod alterius non dicitur imago; quia non est de illo expressum.

EX TRIBVS conditionibus in textu positis colligitur hæc imaginis diffinitio: Imago est res similitudinem habens in specie, vel saltem in signo speciei, ex alio expressa. Prima particula, quæ locum habet generis, est res similitudinem habens. Vox illa similitudo duplicem habet significationem; nam proprie & formaliter loquendo significat relationem in vnitatem qualitatis formæ siue naturæ fundatam; quandoque verò ut in proposito sumitur pro vnitatem siue conuenientiam formali: cuius multi sunt gradus & differentie; de quibus S. Thom. supra quæst. 4. a. 3.

B Secunda particula est in specie vel saltem in signo speciei: qua duæ significantur imaginis differentie siue gradus in plures, & ipsi distinguibiles: ex quibus imperfectior est hic posterior, qui, ut ait hic S. D. maxime secundum figuram attenditur: dicitur enim Cæsarum imago lapidis arte sculptoris incisus solam Cæsarum figuram referens: colore verò & cæteris accidentibus differens; quod si coloris & magnitudinis habuerit vnitatem, multo perfectior erit similitudo & imago: si denique non in sola figura vel externis etiam accidentibus rerum similitudo conuenierit, sed vna alterius quidditatem perfecte repræsentauerit, perfectior adhuc erit earum similitudo: qualis est inter intelligibile verbum mentis, & lapidem, aut hominem eo repræsentatum;

C Vnius enim sunt quidditatis verbum & res verbo repræsentata: & solo differunt essendi modo, ut abundè superius ostendimus quæst. 12. a. 2. cum Caietano. Iam verò longe præstantior est ea similitudo, quæ conuenientia est in eadem specie naturæ, eundem differendi modum habentis: qualem habent in humana natura pater & filius. Ea tamen omnium est absolutissima similitudo, quæ secundum eandem inuenitur numero naturam pluribus hypostasibus communem: quod soli conuenit supersubstantiali personarum Trinitati in vna deitatis natura subsistenti. Vnde supra dicebamus quæst. 27. eo perfectiorem esse verbi processionem & generationem, quo maior fuerit vnitatis in essentia cum reali distinctione suppositorum. Ex quo

D sequitur similitudinem ad rationem imaginis requisitam non exigere necessariò distinctionem in earum rerum forma, quæ nuncupantur similes: & relationem in eiusdem formæ conuenientia fundatam non oportere esse realem; nam si nulla fuerit realis in fundamento distinctio, non poterunt extrema relationis, id est respectus realiter esse distincta. Quod fit ut relationes similitudinis & æqualitatis in diuinis non sint reales, sed rationis tantum, ut affirmant & probant S. Doct. & Caiet. infra quæst. 42. Ex quo patet error Durandi negatis in Deo rationem propriæ similitudinis & imaginis: eo quod in Deo non sit distinctio formæ. Iam enim constat perfectissimam rationem similitudinis & imaginis in perfectissima quæ sola numerica est, vnitatem formæ consistere: si tamen supposita, quæ dicuntur similia, realiter sint ab inuicem distincta.

E Postrema diffinitionis particula & imaginis conditio est, ut sit ab alio expressa; quæ particula, ut ait Caiet. quem reliqui sequuntur expostores, intelligenda est per se: ita ut similitudo illa, quæ dicitur imago, sit expressionis siue originis terminus, in quantum est similitudo formaliter siue quod idem est res illa, quæ dicitur similis, per se & formaliter producat ut similis, non autem

Propositum, & explicatur diligenter imaginis diffinitio.

1. Particula.

2. Particula.

Gradus & imaginis.

Similitudo & imago perfecta non exigit distinctionem in forma.

3. Particula.

Caiet.

autem

Origo ima-
ginis à quo
fit.

Cuius cor-
poris solus
homo dica-
tur ad ima-
ginem Dei.

Triplex mo-
dus magi-
nis.

Suarez.

Hilarius.

S. Thomas.

Ex diffini-
tione ima-
gis declar-
ata solutio
quatuor di-
fficultates.

autem materialiter tantum & per accidens; alio-
quin Spiritus S. esset aequè perfecta patris & filij
spiratoris imago: cum nulla desit illi conditio
materialiter & per accidens, sed formaliter & per
se tantum intellecta, ut perspicue patet ex dictis
supra q. 27. ar. 4. & latius explicabitur artic. se-
quenti. Circa eandem particulam scito imaginis
expressionem, siue originem intelligendam esse
non à quocunque, sed ab eo cuius est imago: id
verò dupliciter esse potest. Vno modo tanquā
ab agente siue principio actiuo immediate pro-
ducente: & hoc modo procedit imago naturalis
ab eo, cuius est imago, ut filius à Patre per gene-
rationem, ut ab agente immediato producitur.
Alio modo originem habet imago ab eo, cuius
est imago, tanquam ab exemplari præconcepto:
& hoc modo res qualibet artificata nuncupatur
imago: non practica conceptionis à qua imme-
diatè producitur, sed prototypi per intellectum
apprehensi, quod media conceptione & artificis
voluntate, ad rei similis productionem opera-
tur. Et quoniam res omnis arte producta eadem
ratione similis est ideæ, quæ in intellectu est &
exemplari exterius existenti per ideam siue con-
ceptionem representato: idcirco res arte produ-
cta nonnunquam dicitur imago ideæ mentalis;
quo sensu D. Boetius in lib. de Consolat. de Deo
dixit: *mundum mente gerens similique imagine for-
mans*. Vbi mundum imaginem dicit habere ide-
am existentis in mente diuina, ut etiam aduer-
tit S. Thom. infra q. 93. artic. 2. ad 4. Et quoniam
summum rerum omnium artifex Deus hominem
per intellectum voluntatis decreto determina-
tum produxit similem formaliter, non tantum
ideam in eius mente existentem, sed ipsimet Deo,
prout in suo esse naturali subsistit: ideo natura-
lis illa, quam habet homo diuinitatis imago, non
ad ideam tantum sed etiam ad Deum ipsum se-
cundum eius modum essendi naturalem est refe-
renda: propter quam causam inter ea, quæ cor-
pore constant, solus homo dicitur simpliciter ta-
ctus ad imaginem Dei: cum tamen omnia diuinis
illis idæis & exemplaribus sint simillima: Verbū
autem quod in nobis aut angelis ex re aut quid-
dam cognita producit, imago nuncupatur
obiecti ut supra sæpe diximus, quæst. 27. & ad
imaginem pertinet naturalem: est enim natura-
lis verbi productio & representatio supposita
forma, qua fit intellectus in actu primo potens
actum intellectus elicere.

Ex dictis sequitur primo triplicem esse speciem
siue modum imaginis scilicet naturalem, artifi-
cialem & intellectualem, ut etiam aduertit Sua-
rez lib. 9. de Trin. c. 8.

Sequitur secundo facilis intelligentia diffinitio-
nis imaginis, quam assignat Hilarius in libro de Sy-
nodis dicens: *imago est eius rei, ad quam imaginatur
species indifferens*; quam examinat & explicat S.
D. in 1. dist. 28 q. 2. ar. 1. & breuiter tangit hic in 2.
& eius responsione.

Sequitur tertio ex dictis solutio multarum dif-
ficultatum, quæ in hac materia moueri so-
lent.

Prima difficultas est: An verbum Dei sit vera, pro-
pria, ac naturalis imago Patris? quod pluries affir-
mant sacrae litteræ. Sap. 7. *Splendor est lucis eter-
næ, & speculum sine macula, & imago bonitatis illius*:
quæ verba D. Amb. lib. 1. de fide cap. 4. August.
lib. 7. de Trin. cap. 2. & Hilarius lib. 7. exponunt
de sapientia genita, quam imaginem dicunt nū-
cupari, ob virtutis plenitudinem illi à patre
communicatam. Et ad Coloss. 1. dicitur. *Qui
est imago Dei inuisibilis*; & Heb. 1. *Figura substan-*

tie eius. Et Rom. 8. *Conformes fieri imaginis fi-
lij sui*. Diximus autem supra quæst. 27. art. 3. &
4. Verbum ex vi & modo suæ processionis à
patre procedere perfecte simile, non secundum
esse tantum intelligibile, sed etiam secundum ef-
fe naturale; quod idem numero est cum esse pa-
tris. Est igitur eius propria & naturalis imago.

SECUNDA DIFFICULTAS est: An verbum
diuinum sit imago Patris per se primò & formaliter
propter similitudinem representationis in esse intelli-
gibili: an propter unitatem siue convenientiam in es-
sentia? Cuius solutio plane constat ex ante-
dictis. Nam perfectissima similitudo & æquali-
tas addita origine siue expressione passiva, per-
fectissimam constituit rationem imaginis, ut pa-
tet ex D. Tho. in 1. dist. 28. superius allegata. Iam au-
tem diximus in diuinis perfectissimam filij ad
Patrem similitudinem attendi ex unitate siue
conuenientia in vna numero natura deitatis, ut
eodem loco affirmat S. Tho. igitur Dei filius est
imago Patris per se primò & formaliter propter
unitatem essentiae numericæ: secundariò verò
& quasi per accidens propter similitudinem in
esse intelligibili. Et confirmatur; quia perfectis-
simus gradus imaginis in communi loquendo
est secundum similitudinem in esse naturæ: ver-
bum autem quatenus similitudo est in esse intel-
ligibili representans, nullam habet similitudinem
in esse naturæ, sed ea tantum ratione qua intelli-
gibile Dei est esse Dei naturale, quod idem est cum
essentia Dei, ut cumulatè diximus supra quæst. 27.
art. 4. Eandem veritatem apertè docent SS. Pa-
tres exponentes verba illa Apostoli Heb. 1. *Figura
substantie eius*; & August. lib. 83. quæst. 74. &
lib. 7. de Trin. cap. 2. & lib. imperfecto super Ge-
nes. ad lit. cap. ult. & alij quos refert Suarez lib.
9. c. 8.

TERTIA DIFFICULTAS est: An filius dici
possit imago Spiritus sancti & sui & essentia & crea-
turæ? quæ facile soluitur. Nam cum de rati-
one imaginis sit non tantum similitudo quan-
tumuis perfecta, sed etiam origo & realis distin-
ctio ab eo, cuius est imago, impossibile est filiū,
aut sui ipsius, aut alicuius prædictorum imagi-
nem esse. Non enim à se procedit, neque à se
ipso distinguitur: ac proinde nec sibi similis
propriè dici potest. Et quamuis perfectam filius
habeat similitudinem cum Spiritu S. & ex eius
ut obiecti cognitione procedat: non ideo tamē
est eius imago; quia Spiritus S. neque est obie-
ctum motuum, nec aliquo modo principium
illius cognitionis, qua filius à Patre procedit, ut
latè probauimus in ult. a. q. præced. Porro non
esse filium imaginem deitatis, vel huius Dei præ-
cisus personis, perspicue patet ex dictis: desunt
enim hic duæ præcipuæ & essentielles conditio-
nes ad rationem imaginis necessaria; cum nec
procedat filius à deitate, vel Deo sic sumpto; nec
sit realiter ab eo distinctus, ut veram & propriè
dictam similitudinis & imaginis rationem ad
eum habere possit. Loca verò sacrae Scripturæ
ad Coloss. 1. *qui est imago Dei inuisibilis*. Et Hebr. 1. *Coloss. 1.*
Figura substantie eius scilicet Dei, manifestè lo-
quantur de Deo, prout supponit pro persona
patris, ut indicant præcedentia & subsequencia;
& nomen substantiæ idem ibi significat quod
hypostasis, ut habetur in Græco. Quod si filius
non est imago Dei, prout abstractus concipitur
à personis: multo minus erit imago rerum crea-
tarum; cum nec ab illis procedat, nec perfectam
cum eis habeat in esse naturæ similitudinem;
quin potius à verbo creaturæ procedant;
non secundum communem tantum persona-

An filius sit
etiam imago
spiritus S.
& essentia,
& creatura
patris.

Coloss. 1.

Hebr. 1.

rum in vna deitate potentiam, sed secundum specialem appropriationem; quoniam verbum ex vi suae processionis idææ & exemplaria continet omnium rerum ad earū imitationem productarum; ac proinde non sunt idææ creaturarū imagines, sed exemplaria: & eadem ratione neq; verbum propriè loquendo.

*An filius sit
imago pa-
tris vt pa-
ter est, an
vt Deus est.*

Solutio.

POSTREMA DIFFICULTAS est. Quomodo possit appellari filius imago patris? Ratio dubitandi est; quia vel filius est imago Patris, vt Pater est Deus, aut quatenus Pater est. Non primum, quia filius esset per se primò imago Dei, vt Deus est, & eadem ratione erit imago Spiritus S. sicut & Patris. Non secundum; quoniam similitudo & consequenter imago non attenditur secundum relationes, sicut neque æqualitas aut inæqualitas, vt ait S. D. cum Aug. in d. seq. Solutur autem distinguendo tria ex parte filij. Primum est res, quæ dicitur imago; & hæc est ipsa persona filij. Secundum est ratio, secundum quam dicitur imago, quod alij appellant fundamentum formale relationis perfectæ similitudinis, quam importat imago; & hoc est essentia. Tertium est conditio necessaria ad hoc vt filius verè sit imago Patris; & hæc est originis relatio, per quam distinguitur à Patre, vt ab eo genitus. Quæ tria pariter sunt in persona patris consideranda. Primum est res quæ terminus est relationis, quam importat siue connotat nomen imaginis, quæ idem est quod perfecta similitudo: & hæc res est ipsa persona patris. Secundum est ratio siue fundamentum formale dictæ similitudinis: & hæc est essentia siue natura, quæ vna est patris & filij. Tertium est conditio necessaria, vt persona patris sit terminus relationis imaginis respectu filij; & hæc est relatio principij, siue originis actiue, quam nomen patris vel genitoris importat.

Ad rationem igitur dubitandi dico primò, filium esse patris imaginem, quatenus Deus est, prout ea reduplicatione quatenus Deus denotatur ratio siue fundamentum relationis imaginis, quod est deitas vna patris & filij. Dico secundò, filiū esse patris imaginem vt Deus est, non absolute sed cum relatione principij, quæ nomine Patris siue genitoris formaliter significatur. Dico tertio, filium esse imaginem Patris vt Pater est, quatenus dictio pater, significat suppositum relatione & essentia constitutum terminans relationem imaginis. Dico quartò, filium non esse patris imaginem quatenus pater est, si dictio pater, significat rationem siue fundamentum relationis imaginis formale, sed tantum prout denotat conditionem in termino talis relationis necessariam.

Suar. expositio.

In responsione ad primum aduerte Suar. in d. lib. 9. cap. 9. num. 11. alio modo interpretari verba Augustini, vt non significant diuinitatem esse hominis imaginem; sed ipsum hominem esse ad imaginem deitatis; adeo vt particula illa, ad quæ scilicet imaginem, non significet exemplar ex parte Dei, ad cuius imitationem factus est homo, vt exponit S. Thom. sed potius significet eam imaginem, quæ est in homine; quæ non dicitur simpliciter imago, sed quasi imago seu ad imaginem; quia imperfecta est; quam imperfectam imaginem docet Aug. vnam esse totius sanctæ Trinitatis, sicut vna est essentia trium personarum. Sed exorta videtur hæc expositio; quoniam absolute dicit August. vnam esse sanctæ Trinitatis imaginem; constat autem solum hominem non esse SS. Trinitatis imaginem, sed etiam Angelum. Sequenda est igitur plana S. D. expositio. Verum, quia sensum hunc suspicando pro-

Confutatio.

ducit vt probabilem, non excludendo interpretationem D. Thomæ: sua permittimus illi probabili suspitione gaudere.

Diffinitionem Hilarij positam in secundo argumento explicat S. D. in 1. loco superius allegato.

ARTICVLVS SECVNDVS.

Vtrum nomen imaginis sit proprium Filio.

AD Secundum sic proceditur. Videtur, quod nomen imaginis non sit proprium filio. Quia, vt dicit * Damasceus. Spiritus sanctus est imago filij. Nō est ergo proprium filij.

2. Præterea. De ratione imaginis est similitudo cū expresse (vt Aug. dicit in 1. lib. 83. questionum.) fin. Sed hoc conuenit spiritui sancto. procedit enim ab alio secundum modum similitudinis. Ergo Spiritus sanctus est imago, & ita nō est propriū filij, quod sit imago. 3. Præterea. Homo etiam dicitur imago Dei, secundum illud primo ad Corint. 2. Vir non debet velare caput suum, quoniam imago, & gloria Dei est. Ergo non est proprium filio.

Sed contra est, quod Aug. dicit * 7. de Trin. quod solus filius est imago patris.

Respond. Dicendum, quod Doctores Græcorum communiter dicunt Spiritum sanctum esse imaginem patris, & filij. Sed Doctores Latini soli filio attribunt nomen imaginis. Non enim inuenitur in canonica scriptura, nisi de filio. Dicitur enim Coloss. 1. Qui est imago Dei inuisibilis primogenitus creaturæ, & ad Heb. 1. Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ eius. Huius autem rationem assignant quidam ex hoc, quod filius conuenit cum patre, non solum in natura, sed etiam in notione principij: spiritus autem sanctus non conuenit cum filio, nec cum patre in aliqua notione. Sed hoc non videtur sufficere; quia sicut secundum relationes non attenditur in diuinis, neque æqualitas, neque inæqualitas (vt August. * dicit) ita neque similitudo, quæ requiritur ad rationem imaginis. Vnde alij dicunt quod spiritus sanctus non potest dici imago filij, quia imaginis non est imago; neque etiam imago patris: quia etiam imago refertur immediate ad ill, cuius est imago: spiritus sanctus autem refertur ad patrem per filium. Neque etiam est imago patris, & filij, quia sic esset vna imago duorum, quod videtur impossibile. Vnde relinquitur, quod spiritus sanctus nullo modo sit imago. Sed hoc nihil est, quia pater & filius sunt vnum principium d. spiritus sanctus vt infra * dicitur. Vnde nihil prohibet sic patris, & filij (in quantum sunt vnum) esse vnam imaginem, cum etiam homo totius Trinitatis sit vna imago.

Et ideo aliter dicendum est, quod sicut spiritus sanctus quamuis sua processione accipiat naturam patris, sicut & filius, non tamen dicitur natus: ita licet accipiat speciem similem patris, non dicitur imago: quia filius procedit vt verbum, de cuius ratione est similitudo speciei ad id à quo procedit: non autem de ratione amoris: quamuis hoc conueniat amoris: qui est spiritus sanctus in quantum est amor diuinus.

Ad Primum ergo dicendum, quod Damasceus & alij Doctores Græcorum communiter vtuntur nomine imaginis, pro perfecta similitudine. Ad Secundum dicendum, quod licet spiritus sanctus sit similis patri, & filio, non tamen sequitur, quod sit imago ratione * iam dicta.

Ad Tertium dicendum, quod imago alicuius dupliciter in aliquo inuenitur. Vno modo, in re eiusdem naturæ secundum speciem, vt imago Regis inuenitur in filio suo. Alio modo, in re alterius naturæ, sicut imago Regis inuenitur in denario. Primum autem modo

193.
1. dif. 18. q. 1.
3. art. 3. Et
di. 31. q. 3.
a. 1. cor. 28
Heb. 1. 1. 2.
fin.
* Li. 1. orth.
fid. c. 18.
† Li. 83. q. 4.
73. in fi. cor.
74. in pri.
tom. 4.

Lib. 6. cor. 7.
de trin. c. 1.
tom. 3.

931.

Li. 6. den.
c. 4. in fi.
Et lib. 5. c. 4.
6. a. modu.
tom. 3.

D. 1134.
2. 36. art. 4.

In cor. art.

modo